

Esimehe veerg

Kevad on sujuvalt suveks üle minemas ja mesilas võtab valitsemist suvemeelolu. Tõsi küll, veel lendab üksikuid sülemeid, tekitades mesinikule hinge-häda. Ja ööd on ajuti nii jahedad, et peaaegu kipub kahutama. Aga juba öitsevad vaarikas, paakspuu ja valge ristik, nii et mesilaste tööpöld edeneb kiiresti. Oleks aga ilma, et mesilased saaksid korjega ära kasutada.

Tänavu kevadel kimbutas loodust pikk kuivaperiood, sest nii mõneski piirkonnas ei sadanud tubli poolteist kuud piiskagi vihma. Liivasema pinna-sega aladel võis juba põuast rääkida ja seal oli taimestik kohati lausa pruuniks kuivanud. Paljudes metsades ja rabades lahvatavad aeg-ajalt tulekahjud, mis sadadele hektaritele levivad, jättes järele söestunud tühermaa.

Ometi leidub pea kõikjal mesilaste rõõmuks selliseid taimi, mille õitest nad veidigi nektarit leiavad. Juba paar nädalat on ka läikivad ja kleepuvad puulehed magusat korjet pakkunud. Tõsi küll, et kuivuse tõttu on see lehemagus väga sitke ja mesilastel pole kerge seda koguda.

Siiski võib mesinik senise kevadega laias laastus rahul olla. Aprillikuu lõpu-osa ja maikuu olid üsnagi soodsad mesilasperede kiireks arenguks. Pajult ja remmelgalt kogusid mesilased kenasti mett, mis andis emade munemisele ja perede arengule tugeva taganttuule. Loodus arenes suhteliselt kiiresti ja paljude taimede õitsemine algas tavalisest nädal või poolteist varem. Eriti hakkas see silma võilille varase õitsemise alguse kaudu kohati juba maikuu algupoolel.

Ja et osa peresid oli selleks ajaks tugevaks arenenud, siis õnnestus mõnelgi mesinikul tänavu saada ka võilillemett.

Mesinikud teavad oma kogemustest, et võilillemett ei või suveks kärke-desse jätta, muidu kipub see kristalliseeruma. Kuid tänavu on ka juunikuus vurritades mesi väga sitke ja kärke-des küüntega kinni. Sitke ja kleepuva mee tõttu läheb kärke-de lahtikaanetaminegi vaevaliselt. Kärke-des leidub korraga nii võilille- kui lehemett ja mõlemad kipuvad vurritamisel kargi lõhkuma.

Möödunud 2007.a kevadel tegi muret see, et suur kogus eelmise aasta mett oli enne uut saaki müümata. Tänavu on selles suhtes olukord parem, sest möödunud aasta meesaak on põhilises osas tänaseks müüdud. Samas ei saa ka kurta, et eesti mett tarbijatele ei jätkuks, nii et nad peaksid kasvõi vastutahmist importmett ostma. Kuigi importmee osakaal suurkauplustes on üsnagi suur, pole see siiski möödunud aasta vältel suurenenud ega tarbijaid eesti meest võõrutanud. Liiasi oleme mee kvaliteedianalüüsi tehes tõdenud ja ka teavitanud, et paljude importmee proovide kvaliteet on eesti meega võrreldes kesisem, vahel lausa halb.

Jätkuvalt teevad muret Eesti mesin-duse kohta kogutavad statistilised and-med, sedakorda 2007.a osas. Statistika-ametist küsiti, kas 2007.a juhtus midagi erakorralist, et sügisel talvituma läinud mesilasperede arv vähenes 2006. aastaga võrreldes enam kui 20 % võrra. Seda väidab mesinikelt saadud statisti-liste aruannete põhjal koostatud kokku-

võte. Samas EML poolt mesinikelt kogu-tud andmete põhjal oli mesilasperede arv umbes sama nagu 2006. aastal.

Miks on siis ametlikult kogutud me-sinduse statistilised andmed nii tagasi-hoidlikud? Ilmselt on üks põhjusi selles, et paljud mesinikud ise kirjutasid Statistikaametile saadetud vastuste aru-annetesse tegelikust tunduvalt väikse-mad andmed mesilasperede arvu, sa-muti mee- ja vahatoodangu osas. Miks siis nii? Kas hirm Maksuameti või veterinaarinspektori kontrolli ees? Peak-sime usaldama Statistikaameti kinnitust, et neile saadetud andmeid ei saa teised ametkonnad teada ega tarvitada.

Vanarahvas teab, et rege tuleb suvel rautada. Möödunud talvel olid mõneski mesilas varroatoosi tõttu tavalisest suu-remad talvekaod. Püüdkem nüüd oma mesilasperesid jälgides varakult varroa-toosiohu märke tähele panna, et vajadu-sel varakult raviga alustada. Mida vähem lestad augustis ja septembris kooruvaid talvemesilasi haudmeperioodil kahjustavad, seda suurem on mesilas-pere elujõud ja talvekindlus. Siis pole ka ohtu, et kevadel valitseks mesilas nuk-ker vaikus.

Mesinikel seisab ees paari kuu pik-kune raske, aga loodetavasti ka rõõmu pakkuv mee vurritamise aeg. Rohkesti raskeid meekärgi vurritadesse! Aga võt-kem ka selle kõrval endale mõnusaid puhkehetki, et mesilastega koos või mõnel muul viisil suve nautida.

*Aleksander Kilk
EML juhatuse esimees*

EML juhatuses

Käesoleva aasta 21. mail kogunes juhatus, et vastavalt EML volikogu 29. märtsi koosoleku otsusele kuulata revisjonikomisjoni akt-aruannet EML 2007.a majandus- ja finantstegevuse kohta. Kuna komisjon nõudis, et kõik juhatuse liikmed oleksid kohal, asendas Maire Valtin Inglismaal viibivat Martin Rebast.

Enne revisjoniakti ettelugemist võttis komisjoni esinaine uuesti käsile mullukevadise valimiskoosoleku protokollis fikseeritud juhatuse valimise tulemused, kaheldes eriti U. Pihlakule antud poolthäälte arvus. Kohalviibijad üritasid L. Toomingasele kõnesoleva protokollis sisu selgitada. Ebamugav üllatus oli L. Toomingasele, et U. Pihlak ei olegi EMLi ase-esimees nagu ta seni oli arvanud vaid ka „võltsitud protokollis“ järgi on ase-esimeheks valitud A. Sildnik. Ühtlasi meenutati, et juhatuse koosseis, esimehe ja ase-esimehe valimise tulemused kinnitati tookord volikogu koosoleku otsusega.

Juhatus kuulas ära revisjoniakti formaalse osa. Revisjoni tulemused aga tekitasid liikmetes arusaamatust ja palju küsimusi, sest mitmed viited dokumentidele olid täpsemalt dateerimata, mõnede viidatud dokumentide päritolu, isegi olemasolu jäi mõistatuseks. Mitmel korral küsisid juhatuse liikmed komisjoni poolt

esitatud nõuete ja väidete seadusandliku aluse kohta, kuid konkreetseid vastuseid ei saadud. Jälle sai erilise pahameele osaliseks U. Pihlak, kelle tegevuse järgi oli L. Toomingas põhjalikult otsinud isegi aruandeperioodi eelsest, omaenda varasemate aktidega juba heaks kiidetud perioodist. Juhatus pidi lõpuks kahetsusega nentima, et kogu EML juhatuse tööaasta iseloomustamiseks ei leidnud komisjoni esinaine ainsatki tunnustavat sõna.

Samas EML juhatus tunnistas mõningaid puudusi ja vigu, millest mõnele oli revisjonikomisjon ka varem tähelepanu juhtinud. Nii on EML registrikaardil muudatused tegevuskoha aadressi ja juhatuse koosseisu viimase muutuse osas seni sisse viimata. Ka põhikirja tekstis tuleb EML juhatuse tegevuskoha aadress muuta. Juhatus esimees A. Kilik tunnistas ja avaldas kahetsust, et EML dokumentatsiooni, sh juhatuse koosolekute protokollide vormistamisel pole olnud järjepidevat tähelepanu ning on olnud eksimusi dokumentide viimistlemise osas. Ühtlasi tõdeti, et mesindusprogrammi raames ja teistest vahenditest hangitud väikevahendite arvestus pole olnud piisavalt süstemaatiline ja amortiseerunud või ära kasutatud väikevahendeid pole alati õigeaegselt maha kantud.

tutvustanud juhatuse tegevuse eesmärgi, mesinikele on selgitatud tehtud otsuseid ja põhjendatud astunud sammude vajalikkust. Seni on volikogu A. Kilki usaldanud, esimehe tegevus on leidnud mõistmist ja toetamist. Kuid revisjonikomisjoni aktis langesid nii juhatuse esimehe, kui ka kogu juhatuse tegevus, terava kriitika alla. Veel kord püüdis A. Kilik komisjonile selgitada mee promoprogrammi ebaõnnestumise põhjusi ja seda, miks EML pidi programmi täitmiseks laenu võtma, samuti laenu saamise võimalusi ja tingimusi. Kuid komisjon selgitusi ei aktsepteerinud, sest oli oma seisukoha juba kujundanud.

Võltsimise kartuses ei usaldanud revisjonikomisjoni esinaine juhatusele revisjoni akti originaali, vaid andis üle selle koopia ja nõudis juhatusest kirjalikku vastamist. Kuid EML juhatus ei ole põhikirja ega mittetulundusühingute seaduse järgi revisjonikomisjoni ees aruandekohuslane. Selle tõttu otsustati juhatuse poolt vastata aktis esitatud süüdistustele järgmisel EML volikogu koosolekul.

Juhatus tänas revisjonikomisjoni tehtud töö ja nähtud vaeva eest ning arutas veel mesindusprogrammi arendustegevusega ja suvise vabariikliku mesinduspäeva korraldamisega seotud küsimusi.

Koosoleku lindistust võib iga EML liige kuulata liidu kontoris selle lahtioleku ajal.

Uku Pihlak

Tänavu sündinud ema värv on PUNANE

Sinine	–	2005
Valge	–	2006
Kollane	–	2007
Punane	–	2008
Roheline	–	2009
Sinine	–	2010

Juhatuses esimees Aleksander Kilik ja teised juhatuse liikmed on EML volikogu koosolekutel alati

Kas tammelt saab mett?

Mesinik ja dendroloog Aksel Kurt vastab, et saab küll.

Teispäeva õhtupoolikul kogunesid mesinikud tuult vihma tibutamist trotsides

Aksel Kurti mesilasse Raasiku vallas. Seekordne praktiline õppepäev oli kavandatud eri liiki mee saamiseks. Kõik me teame, kuidas kevadel hakkab loodus arenema. Järjest puhkevad õide erinevad taimed. Samal ajal on mesilaspered nn kasvamise faasis. Mesilaste arv suureneb pidevalt, haudme hulk kasvab ja töomesilased tegelevad noorte kasvatamise ja toitmisega. Samas ei unusta mesilased kunagi oma vajadust koguda toidu tagavara. Nii minnaksegi ilusa ilma korral hulgi nektarit tooma vahetult õitsemise hakkavatelt taimedelt.

Üheks esimeseks nektaritaimeks on raagremmelgas. Seda ju teame, et pajud annavad kevadist korjet. Aga sellist korjet, mida annavad raagremmelga suured täies elujõus puud on näinud vast ainult need mesinikud, kelle mesila läheduses selliseid puid kasvab.

Aksel Kurt on parkümme aastat tegelenud dendroloogiaga, kollektioneerinud erinevaid puid ja pöösaid, kujundanud ja välja arendanud kauni dendropargi. Koos maastikuarhitektiga on rajatud paari hektari suurusele alale pilkupüüdev mitmekesiseid nauditavaid vaateid pakkuv park, milles veesilmad ja pinnavormid vahelduvad kuuesaja-seitsmesaja

erineva puuliigiga. Seejuures ei ole unustatud mesilasi. Pargis on palju selliseid puid, mis mesilastele huvi pakuvad. Teame, et vahtra õitsemise ajal on kiiresti vaja mesilaste pesaruumi laiendada, sest soodsate ilmade korral tuleb kõvasti nektarit. Samuti annab nektarit kevadel õitsev tamm. Tundub olevat uskumatu, et mesilaspere jõuab tamme õide puhkedes paari päevaga täis korjata poole- raamilise magasin ja isegi hakata kaanetama. Ja seda kõike vaid paari 450-aastase tamme naabruses.

Ka teistelt puudelt ja masiliselt õitsemise hakkavatelt rohttaimedelt on A. Kurt saanud nn liigimett. Tavaliselt panevad mesilased sellise korje kõrgedesse vastavalt sellele, kuidas seal ruumi on ja kuidas korjet tuleb. Nektarit töödeldes ja kaanetamiseks ette valmistades aga hakkab õitsemise üha uusi taimi ja nii see nektar „segamini“ lähebki.

Kuidas aga saada puhas nt tamme mett? Selleks on vaja, et mesilastel oleks piisavalt ruumi nektari paigutamiseks, kuid samas peab see kärjepind olema küllalt piiratud, et kaanetamise korral suurem osa kärjearami pinnast saaks kaanetatud. Sellise kärje võib juba tarust välja võtta. Kindlat liiki mee saamiseks, tuleb hoolikalt jälgida, millal massilist korjet andvad taimed õitsemise hakkavad ja anda mesilastele madalaraamiline magasin ehk nn koorimis- magasin. Samuti tuleb need õigel ajal maha võtta. Selliselt on A. Kurt korjanud paljude erinevate taimede mett sh tammelt, pajult, võilillelt jpt. Saadud mee omadused varieeruvad olenevalt korjetaimedest. Erinevad on nii värvus, lõhn,

maitse, konsistents ja kindlasti ka koostis. A. Kurt on lasknud sellist mett ka laborites analüüsida, et välja selgitada erinevate taimede omapära, koostis ja võimalikud raviomadused. Nektarit andvad ravimtaimed annavad tihti oma omadusi edasi ka meele.

Harvad vihmapiisad pargi vaatamise ajal ei kahandanud sellest ekskursioonist saadud emotsionaalset laengut. Väljas jõudsime vaadata ka mesitarusid enne kui jätkasime mesindusteemadega hubases kasvuhuones (!) kohvilaua ääres lille- taimede vahel. Juttu tuli olulistest tähelepanekutest ja mesinduslikest võtetest, mis kindlustavad perede piisava arengu ja eri liiki mee saamise, aga samuti ilmastikust. Saime teada, et selles mesilas ebaõnnestus sel aastal kevadine korje täielikult, pea kõikide kevadiste nektaritaimede õitsemise ajale langesid ka

tugevate öökülmade hood. Nii jäi sel aastal saamata korje pajult, tammelt ja isegi tohutu suurelt võilille väljalt.

Koduteed alustati palju hiljem kavandatud, kui päike juba silmapiiri taha piilus, meeles rahulolu äsjastest emotsioonidest ja mõtted, kuidas neid uusi teadmisi oma mesilas ära kasutada.

Siinkohal veel suured tänud sellise aia peremehele.

Uku Pihlak

Vaha sulatamise võimalustest väiksema ja keskmise suurusega mesilates

Antu Rohtla

Algus eelmises lehes

Aurugeneraator mahutab 4 liitrit vett ja küttekeha võimsus on 2 kW. Vahasulatuskastiks kasutati tavalisi taru korpust, mille sisemine sein oli valmistatud kas veekindlast vineerist või täispuidust. Kasutatavad tarukorpused mahutasid 12 eesti taru pesaraami.

Peale selle valmistati veel tinutatud plekist spetsiaalne difuusor sula vaha kogumiseks ja vastavasse nõusse juhtimiseks ning puidust raami sisse paigutatud tinutatud traadist sõel. Raam ehitati sellisel, et kärjeraamide alumise liistu ja sõela vahele jääks 8 cm kõrgune ruum sulatusjäädete tarbeks. Lisamaterjalina kasutati veel tarukorpuse suurust dermatiini tükki sulatuskorpuse katmiseks pealt ja paari „Paroc“ kivivillast valmistatud tuuletõkkeplaati.

Vaha sulatamise käik oli järgmine: Kõigepealt asetati põrandale taru põhi, sellele 10-liitrine plastämber, kuhu oli valatud umbes liitrijagu vihmavett, seejärel asetati põhjale tühi tarukorpus, mille sisemine vooder oli samuti valmistatud veekindlast vineerist, korpuse peale läks difuusor sellisel, et sula vaha sai valguda alumisse korpusesse paigutatud

ämbrisse. Difuusori peale paigutati puidust raamis sõel, selle peale omakorda korpus kärgedega, kaeti pealt dermatiinitükiga, siis asetati peale kaks tahvlit tuuletõkkeplaati ja raskuseks veel üks tarupõhi.

Aurugeneraatorist tuleb aur tuleb juhtida kahe korpuse vahel paikneva traatvõrgu alla. Seda sellepärast, et:

1. vältida difuusorile tilkunud vaha hantumist ja
2. tagada sõelale varisenud sulatusjäädete pidev kuuma auru läbivool, mis tunduvalt suurendab vaha väljatulekut.

Lisada võiks veel, et auru kadude vältimiseks tihendati sõela nii raami alt, kui ka ülevalt poolt iseklepuva akna-tihendiga.

Aurugeneraatori soojenemiseks kuni auru tekkimiseni välisõhu temperatuuril +15°C kulub aega keskmiselt 20 minutit. Esimese korpuse täie kärgede sulatamiseks (korpus on külm) kulus 35 – 40 min. Seega on esimese vahasulatamise tsükli kestuseks umbes 60 min, e üks tund. Hiljem, kui korpused, sõel ja difuusor on juba soojenenud, kulub ühele tsüklile tunduvalt vähem aega (generaatori uuesti soojendamiseks 5 – 7 min) ja kärgede sulatamiseks keskmiselt 30 min (heledate kärgede puhul 20 min). Vee kulu esimese tsükli tarbeks on umbes 1,5 liitrit. Seega tuleb iga kahe tsükli järel generaator taas veega täita. Teiseks tsükliks kulub umbes 1,2 l vett, sest seadmed on juba soojad. Kahe tsükli järel tuleb kindlasti teha vaheaeg, sest kolmandaks napib generaatoris vett. Peale selle tuleb vahetada alumises korpuses olev vaha kogumise ämber, sest sinna on kogunenud 2,5 – 3,0 kg vaha ja küllaltki suur kogus kondenseerunud vett, mistõttu kolmanda tsükli ajal võib vaha kogumise ämber hakata üle ajama.

Kahe sulatustsükli järel on ka generaatoris vee kogus sedavõrd vähenenud, et enam ei jätku kolmanda tsükli jaoks. Nüüd tuleb teha vaheaeg, täita gene-

raator uuesti veega, vahetada alumises korpuses olev vaha kogumise ämber, puhastada sõel sulatusjäädete (seda tuleb teha iga tsükli järel!) ja alustada uuesti otsat peale.

Kirjeldatud vaha sulatamise tehnoloogia puhul oli vaha väljatulek järgmine:

- Heledatest, defektidega ja haudme all mitteolnud kärgedest tuleb vaha välja praktiliselt 100 %, see teeb ühe kärje kohta keskmiselt 125 g (maksimaalselt 133 g),
- tumepruunide kärgede puhul oli vaha väljatulek keskmiselt 110 – 115 g ja
- täiesti mustade ja rohke suuraga kärgedest oli vaha väljatulek 100 – 110 g.

Töö efektiivsuse tõstmiseks tuli aurugeneraator isoleerida. Selleks paigutati generaator vineerist kasti ja isoleeriti

alt, pealt ja külgedelt 50 mm paksuse mineraalvati kihiga. Selle tulemusena lüheneb esimese tsükli puhul vee keemamineku aeg 10–12 minutile ja kogu tsükkel 40-le minutile.

Ohutustehnika

Vaha sulatamisel aurugeneraatoriga tuleb meeles pidada, et generaatorist väljuva auru temperatuur on 120–125°C. Kõik kuuma auruga kokku puutuvad esemed – raamid, korpuse siseseinad, difuusor jne kuumenevad, mistõttu tuleb töötamisel kasutada kindlasti presendist kaitsekindaid. **Enne sulatusseadme avamist tuleb aurugeneraator kindlasti välja lülitada!** Pärast generaatori välja lülitamist (pistiku eemaldamist vooluvõrgust), tuleb 2–3 minutit oodata, et lõpeks auru juurdevool generaatorist. Nüüd eemaldatakse vahasulatusseadmelt kate. Tuleb jälgida, et katte eemaldamist alustatakse endast kaugemale jäävast servast. Kaugemal asuva katte serva kergitamisega lastakse seadmest välja sinna jäänud kuum aur. Peale katte eemaldamist raputatakse veel raamide külge jäänud sulatusjääd söelale, lüües raame üksteise vastu või vastu korpuse seina.

Kui raamid on korpusest välja võetud, eemaldatakse sulatuskorpus, söel puhastatakse jääkidest, sulatuskorpus paigutatakse endisele kohale tagasi, täidetakse kärgedega, kaetakse ja kogu tsükkel võib otsast alata.

Kirjeldatud vaha sulatamise meetoodika positiivseteks külgedeks on:

1. Vaha sulatamiseks vajatakse minimaalselt erivahendeid;
2. Kui raamid on traaditud roostevaba või tinutatud traadiga, ei vaja raamid uuesti traatimist, vaid piisab terveks jäänud traatide taaspingutamisest;
3. Raamid saavad kuuma auruga desinfitseeritud ja vajavad peale jahtumist ainult mõningat mehhaanilist puhastamist (alumised liistud).
4. Difuusori alla paigutatud vaha kogumise ämbris seisab vaha pikemat aega sulas olekus, mistõttu vahaketta alumine külge on suhteliselt sile ja sealt on võimalik suurem osa mehhaanilistest lisanditest eemaldada konkspeitliga.
5. Aurugeneraator ei vaja pidevat järelvalvet, sest ta on varustatud vastava termoreleega, mis generaatori veest tühjenemisel selle automaatselt välja lülitab.

6. Vaha sulatamisel võib sulatuskastide-na kasutada ka plastmassist (stürok-sist) valmistatud tarukorpusi.
7. Kirjeldatud vaha sulatamise seade on kasutatav ka vaha selitamiseks ja kärjekaanetisest vaha kättesaamiseks.

Puudused on järgmised:

1. Auruga vaha sulatamine rikub täielikult vineerist või pörandapapist sisevoodriga korpused, mille tulemusena nad muutuvad kasutamiskõlbmatuteks.
2. Vaha seisab kogumisämbris kaua sulas olekus, mistõttu tuleb selle vahetamisel olla väga ettevaatlik, sest plastämber muutub soojenemisel pehmeks ning võib deformeeruda. (võimalusel kasutada emailleeritud ämbrit).
3. Difuusor ja söel saastuvad vaha- ja sulatusjääkidega, mistõttu on neid raske puhastada.

Lõppkokkuvõttes võib öelda, et kirjeldatud aurugeneraator on vaha sulatamiseks edukalt kasutatav väiksemates ja keskmistes (30 peret) mesilates.

Õnnitleme tublisid mesinikke. Soovime mai- ja juunikuu sünnipäevalastele tervist, jõudu ja kaunist kevadet

<i>Armult-Eeliks Reinsalu</i>	85	31. mai	<i>Leonid Kozajev</i>	70	10. mai
<i>Linda Põim</i>	84	1. juuni	<i>Maie Kald</i>	70	16. mai
<i>Õie Djakonova</i>	83	1. mai	<i>Kalju Niinemets</i>	70	25. mai
<i>Volli Jänes</i>	79	19. juuni	<i>Ülo Jõgi</i>	70	31. mai
<i>Edgar Puidet</i>	78	3. mai	<i>Marju Kõo</i>	65	2. mai
<i>Helmut Miller</i>	77	1. mai	<i>Tarmo Kinsigo</i>	65	9. mai
<i>Ilmar Tunnel</i>	77	30. mai	<i>Hain Taim</i>	65	28. juuni
<i>Alfred Park</i>	76	14. juuni	<i>Mai Joandi</i>	60	27. mai
<i>Linda Mendel</i>	75	10. mai	<i>Peeter Kosemaa</i>	55	30. mai
<i>Heino Kostabi</i>	75	19. mai	<i>Kalev Kaup</i>	50	21. juuni

Palju õnne!

Tarulangetise seirest ja mesilaste haiguste diagnoosimisest kevadel 2008

Märtsi algusest kuni 15. maini uuriti EML programmi poolt finantseeritud seire raames Eestimaa mesilastest kogutud 43 tarulangetise proovi Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi Tallinna osakonnas. Proovid pärinesid 9-st maakonnast kokku 20-st mesilast.

Tulemused

43-st langetise proovist ei leitud ühtegi akarapidoosile positiivset, 13 proovi osutasid positiivseks noseematoosile ja 23 varroatoosile.

Nende proovide põhjal oli noseematoosi esinemissagedus 30 % s.o väiksem kui 2007.a – 45 %.

Varroatoosi esines 53,5 % uuritavatest mesilastest, mullu 70 %.

Kevadiste langetiste seiretulemuste põhjal võib arvata, et mesilaspered talvitusid vaatamata lumevaesele ja

soojale 2008. aasta talvele hästi ning võrreldes 2007.a uuringutega leiti varroatoosi ja noseematoosi vähem.

Hinnates varroatoosi esinemist võib öelda, et varroatoosi esineb mesilates üle pooltes, kuid varroalestate intensiivsus on tänu õigele ravile ja mesinike teadlikkusele suhteliselt vaoshoitud ja kliiniline ilmumine tagasihoidlik. Noseematoosi tekitavaid eoseid leiti võrreldes 2007.a vähem, tugevasti nakatunuks osutusid vaid pooled neist proovidest.

Akarapidoosi uuritavatest proovidest ei leitud, seega selle haiguse esinemine on väike või puudub tervikuna.

2007.a sügisel täheldati mõnedes Lõuna-Eesti mesilastes mesilasperede massilist hukkumist. Mesilaspered hukkusid juba kas novembris, detsembris või leiti mesilastest tühjaks jäänud tarud kevadel puhastuslennu ajal. Iseloomulikuks

sümptomiks oli **vähe surnud mesilasi**, mesilastega **koorumata haudmekärjed** ja **mett sisaldavad meekärjed**. Kõigis hukkunud mesilasperedega mesilastes oli probleemiks varroatoos, kinnitust saadi ka uuritud langetise proovidest. Tõenäoliselt kiirendas perede hukkumist ka varroatoosiga kaasnevad viirushaigused, näiteks äge paralüüsiviirus (APV) või deformeerunud tiibade viirus (DWV).

Ameerika haudmemädaniku suhtes uuriti Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis 9 meeproovi. Need osutusid negatiivseks. Vaid ühes Harjumaa mesilast pärit haudmeproovis diagnoositi ameerika haudmemädanik. Euroopa haudmemädaniku suhtes uuriti samuti kuus haudmeproovi, need osutusid negatiivseteks.

Arvi Raie

Sülemi soojusregulatsioon

Kobardunud sülem reguleerib oma temperatuuri samuti nagu talvekobar. Sülemi väliskihis on enamasti vanad mesilased. Mesilaste tihedus mängib otsustavat osa temperatuuri hoidmisel sülemi sees. Väliskihi temperatuur ei lange alla 15°C, mistõttu temperatuur kobara sees saab kiiresti tõusta 30°C-ni. Vaid sellise temperatuuri juures muutub sülem lennuvõimeliseks. Väliskiht võimaldab hoida kobara sees enam-vähem stabiilset temperatuuri. Välistemperatuuril 13 – 24°C on 0,6 – 3,4 kg kaaluva sülemi sisetemperatuur umbes 35°C.

Kui välistemperatuur langeb alla 10°C suruvad sülemimesilased end tihedamini

üksteise vastu, et tiibu väristades intensiivselt sooja toota. Üksik mesilane võib sel kombel tõsta oma keha temperatuuri 0,1°C võrra. Kui välistemperatuur on üle 25°C, muutub sülem hõredamaks, tema pealiskihit poorsemaks, sülemi sees alati eksisteeriv käikude süsteem suureneb ja nad ühendatakse väliskeskkonnaga. Selline käikude süsteem tagab soojusliku reguleerimise, võimaldab mesilastel sülemi sees liikuda ja soodustab gaasivahetust.

R. D. Rib

Kasastani Vabariik

Пчеловодство № 5, 2008

Sülemi struktuur madala (vasakul) ja kõrge (paremal) temperatuuri korral. Käikude süsteemi kaudu saab sülemis tekkiv soojus kobarast väljuda

Mesilased naabri aias

EML-lt on sageli küsitud: mida ma saaksin teha, kui naaber hakkab mesilasi pidama, aga mulle see ei meeldi. Hiljuti saime sellise kirja:

Tere päevast,

Olen Pirita linnaosa maja omanik ja pöördun Teie poole küsimusega - kas saab naaber paigaldada oma maja territooriumile mesilastarud ilma teiste naabrite nõusolekuta?

Avaldame A.Kilgi vastuse kirja autorile. Ehk on sellest abi nii mesilaste pidajatele kui ka mesilasi pelgavatele naabritele, et jõuda sõbraliku, mõlemaid pooli rahuldava kokkuleppeni.

Eestis ei ole kahjuks praegu kehtivad konkreetseid seadusandlikke akte, mis reguleeriksid mesilaste pidamist ja mesilasperede (mesilastarude) paigutamist isiklikus omandis olevale kinnistule. See puudutab nii haja-asustust ja külasid kui ka linnades ja mujal tiheasustusaladel paiknevaid kinnistuid.

Puuduvad ka nõuded selle kohta, kuidas mõjutavad mesilastarude paigutamist kinnistule nende kaugus naaberkinnistute piiride, tänavate või kõnniteede suhtes jne. Samuti pole nõutud, et mesilasperede paigutamiseks oma krundile peaks eelnevalt läbi rääkima naabritega ja nendelt nõusolekut küsima.

Samas heade naabrustavade ja naabritevaheliste heade suhete taustal võiks enne mesilasperede kinnistule paigutamist naabreid informeerida ja nendega läbi rääkida. Ühise arutelu tulemusena võiks näiteks välja selgitada, kuhu mesilaspered paigutada nii, et nad naab-

reid ei segaks. Kui mesilastarud on naabri kinnistule liiga lähedal, võib mesilaste lennutee kulgeda liiga madalalt üle naabri krundi ja segada naabril oma maal toimetamist.

Näiteks Alam-Austria liidumaal on see reguleeritud nii, et mesilastarud võivad asuda naaberkinnistu piirist vähemalt 10 m kaugusel. Seda kaugust võib vähendada kuni 6 meetrini, kui kinnistute piiril on vähemalt 2 m kõrgune tihe hekk, müür või muu tihe tõke. Mesilastarude lennuavad soovitatakse pöörata mesilasperede omaniku krundi sisesuunas, et mesilased ei lendaks tarust otse naabri suunas.

Kordan veel, et Eestis sellised seadused praegu puuduvad. Sellise seadusandliku akti peaks algatama ja kehtestama põllumajandusministeerium, aga siiani pole nad seda soovinud teha. Põllumajandusministeeriumi esindajad on väljendanud arvamust, et kinnistu omani-

kul on voli oma kinnistut kasutada kõigiks oma tegevusteks ja harrastusteks, sealhulgas mesilaste pidamiseks; ja kinnistu omaniku vabaduste kitsendamist, sealhulgas mesilaste pidamise võimaluste kitsendamist ei hinnata eelnevalt lähtuvalt põhiseadusele vastavaks.

Arvan, et Teie võiksite sel teemal oma küsimusega ka põllumajandusministeeriumi poole pöörduda – ehk oskavad nad konkreetsemaid ja täpsemaid selgitusi anda. Teisalt annaks see põllumajandusministeeriumile veel kord märku, et sellist mesilaste pidamise ja tarude paiknemise korda sätestavat seadusandlikku akti on vaja.

Teie kirjast ei selgu täpsemini, mis Teile seoses naabri mesilasperedega muret teeb või kas mesilased häirivad oluliselt Teie elukorraldust. Usun, et mõndagi annaks kindlasti naabriga läbi rääkides parimal viisil lahendada nii, et see võimalikult vähe mõlema poole huvisid riivaks. Teisalt on mesilastest kindlasti kaudselt kasu näiteks ka Teie ja ülejäänud naabrite kinnistutel asuvate viljapuude ja marjapõõsaste tolmeldamisel, mis suurendab õuna- ja marjasaaki.

Loodan, et leiate koos naabrist mesinikuga asja arutades mõistliku kokkuleppe ja lahenduse.

Lugeja küsib

Toimetuse sai sellise pildi, mille kaaskirjas soovib autor teada, miks tema meepurk selline välja näeb. Mesi on pärit möödunud sügisest, toona sai laboris isegi analüüsid tehtud. Kõik oli korras. Sellest saadik on purk seisnud jahedas kapis seni kui maikuus ootamatult

niisugune välja nägi. Peals seda ei ole „mett enam juurde tulnud“.

Milles on viga? Mis on valesti?

Kas on veel kellelgi midagi sellist ette tulnud?

Ootame vastuseid

TEATED

Mesinduspäevade ja –õppuste kava juulis ja augustis

Vabariiklik mesinike suvepäev 26.juulil algusega

kell 10 Läänemaal Haapsalus
Läänemaa Kutsehariduskeskuses

Loengute ja sõnavõtude teemad

1. kasutagem Eesti mesindusprogrammi võimalusi.
2. tõuparandus mesilas algab parimate mesilasperede valikust.
3. mesilaste haudmehaiguste ja varroatoosi seireuuringutest ja tõrjest.
4. emaaladusvõre ja vahelaua kasutamise kogemusi lamavtarudes.
5. kõrgedest vaha sulatamiseks on mitmeid võimalusi.
6. mee kvaliteet sõltub mesiniku tarkusest ja tegevusest.
7. küsimused-vastused ja nõuanded mesinikele.

Esinevad Anna Aunap, Mati Haabel, Aleksander Kilk, Raimo Kiudorf, Aado Oherd, Uku Pihlak, Arvi Raie, Antu Rohtla, Aivo Sildnik jt.

Saadaval mesindusinventar, trükised, mesilasemad.

Pärastlõunal külastame mesilaid.

Täiendav info tel. 52 93 589 (A.Kilk), 50 52 736 (U.Pihlak), 53 493 732 (M.Haabel), 63 764 93 (EML kontor, T ja R kell 10-16).

Kohalikud ja piirkondlikud mesinduspäevad

Tartu Aiandus- ja Mesindusseltsi teabeõhtu

13. augustil kell 17 Soola tän. 1a.

toimub 13.08.2008 algusega kell 17.

Mesilaste haigustest, nende diagnostikast, tõrjest ja profülaktikast. Arvi Raie.

Tallinna Mesinike Ühistu korraldab 09. augustil kell 10 praktilise mesindus-õppuse varroatoosiravi ja suvelõpu mesindustööde teemal Harjumaal Hүүru külas Mai Endla mesilas.

Karksi-Nuia mesinduskursuse 4. õppusena toimub 9. augustil kell 10 praktiline õppepäev Polli-Järve mesilas. Teemad: mesilasperede pesaruumi koondamine ja talvipesa korraldamine, perede lisasöötmine, varroatoosi diagnostika ja ravi. Õppuse viib läbi Antu Rohtla.

Põlvamaa Mesinike Selts korraldab 24. augustil Rāpina Aianduskoolis kell 11 mesindusloengu "Ettevalmistustööd mesilaste talvitumiseks, mesilasperede koondamine, lisasöötmine, varroatoosiravi", lektor Raimo Kiudorf.

Saaremaa Mesinike Seltsi praktiline õppepäev Muhemaal Aimar Lauge mesilas 16. augustil kell 10 – suve lõpu tööd mesilas, perede koondamine, söötmine, varroaravi.

Põltsamaa Mesinike Seltsi korraldusel toimub 02. augustil kell 10 Põltsamaa Kultuurikeskuses mesindusõppus "Mesilaste haigused ja kahjurid, nende tõrje". Lektor Ilme Nõmmisto

Elva Mesinike Seltsis toimub 16. augustil kell 10 Elvas Pargi t. 34 Tõnu Hiimäe mesilas praktiline õppepäev. Teemad: Varroatoos ja teised mesilashaigused – seire, diagnostika

ja ravi. Hilissuvised tööd mesilas. Lektorid Aado Oherd ja Tõnu Hiimäe.

Otepää Mesinike Selts korraldab 12. juulil kell 10 Puka vallas Ants Tiirmaa mesilas piirkondliku mesinike õppe-teabepäeva. Teemad: Mesindustehnoloogia erinevaid lahendusi. Mesilaste korjema ja meetaimed, korjema parandamise võimalusi. Mesilaste tõuparanduse võimalusi igale mesinikule. Esinevad Raimo Kiudorf, Mai Endla, Ants Tiirmaa.

Lääne-Virumaa Mesinike Selts korraldab 10. augustil kell 10 praktilise mesinike õppepäeva Vinni vallas Inju külas Maire Valtini mesilas. Teemad: mesilasperede koondamine ja talvipesade moodustamine, kõrgede sorteerimine, prakeerimine ja hoiustamine; mesilasperede lisasöötmine talveks; varroatoosi diagnostika ja ravi. Õpetab Maire Valtin.

Hiumaa Mesinike Seltsi 16. augustil kell 10 praktilise mesinduspäeva. Teemad: Varroatoosi diagnostika ja ravivõtete kavandamine, varroatoosi mõju perede üldisele arengule ja talvitumisele. Mesilasperede pesaruumi koondamine, talveks lisasööda andmine. Kõrgede sorteerimine ja väljaprakeeritud kõrgede sulatamine, vaha puhastamine. Esinevad Jaan Alt, Indrek Kutser, Uku Pihlak, Peeter Tamm.

Kes tahab oma meepurgile selliseid kaani?

Neid saab tellida!

Müügil on mesilase pildiga keeratavad kaaned mõõduga 82 mm 0,5 – 0,7-liitris-tele purkidele hinnaga 1,2 kr tükk. Minimaalne ostu kogus 700 tk.

Peale nende on ühevärvilisi (valge, kuldne, kollane, punane, roheline) ja ka teistsuguste mõõtudega kaani. Hind 1,0 kr/tk 750 tk kastis. Võimalik on transport Eestis. Helista 5065424, Heiki.

Järgmine EML ajaleht "**Mesinik**" nr. 4 (48) ilmub augustis 2008.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: aleks.kilk@mail.ee või uku.pihlak.002@mail.ee,

EML kontakttelefon: 52-93589 (A. Kilk) või EML kontor (J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn)

teisipäeviti ja reedeti kell 10 – 16 tel. 63 764 93. Mesindusalane teave ka Internetis: www.mesindus.ee

Eesti mesindust arendatakse käesoleval ajal Eesti Mesindusprogrammi

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2007 – 31.08.2010" tegevuste kaudu

Mesindusprogrammi eesmärkideks on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja –õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike erialane parem teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varroatoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja –võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjel; mee kvaliteedi seireuuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada. Programmi raames valmistatud materjalid on tasuta